

DÜNYA BASINI

DR. PAUL NOACK

(Kısaltarak nakleden: Perran Eralp)

Asırlar boyunca meydana gelen teknik gelişmeler ve bunun yanı sıra haberleşme usullerinin mükemmelleştirilmesi sayesinde bugün basın, mümkün olan süratle, dünyanın dört bir bucağından haber toplayıp yayma imkânlarına sahip kılınmıştır.

Dünya basını çok geniş bir sahayı içine aldığından buna ait rakamları tespit uzun tetkikleri icabettiren bir iştir. Bütün dünya basınına içine alan istatistik bilgi en son 1953 yılında Unesco tarafından toplanmış ve geniş bir eser halinde yayımlanmıştır. Buna göre, 1953 yılında bütün dünyada yayımlanan günlük gazete sayısı 7520 dir. Bu rakam dünyanın en kalabalık şehirlerinde yayımlanan ve bir milyondan fazla basılan gazeteleri içine aldığı gibi, ancak yüz nüsha basılabilen en küçük gazeteleri dahi ihtiva etmektedir. 7520 gazetenin kıtalara dağılışı şöyledir:

Kıtalar	Nüfus	Günlük gazete sayısı	1000 nüfusa isabe eden günlük gazete sayısı
Afrika	203 milyon	208	11
Kuzey Amerika	225 "	2265	273
Güney Amerika	115 "	613	88
Asya	1298 "	2257	36
Avrupa	400 "	2071	261
Avustralya, vs.	14 "	106	322
Sovyetler Birliği	205 "	Bilinmiyor	Bilinmiyor
Yekûn	2 milyar 460 milyon	7520	Ortalama: 88

Basının bu kadar gelişmiş olmasına rağmen halen dünyada bir tek gazetenin dahi yayımlanmadığı memleketler vardır. 1953 te yayımlanan istatistiklere göre bunların sayısı 53, nüfuslarının mecmuu da 38 milyondur (Dünya nüfusunun % 1,5 u). Fakat 1953 den bu yana bu rakamlarda azalma olduğu ve bu sahada geri

kalmış memleketlerde büyük gelişmeler kaydedildiği yine Unesco yayınlarında görülmektedir. Bununla beraber yine de fazla iyimser olamayız. Her iki kişiden bir kişinin henüz okuma yazma dahi bilmediği yeryüzünde bu sahada yapılması icabeden daha çok iş vardır.

Bir memlekette yayımlanan gazete sayısı ve bu gazetelerin baskı adedinin o memleketin malî durumu ve halkının tahsil seviyesi ile çok yakından alâkası vardır. Amerika Birleşik Devletleri, İskandinav memleketleri ve İsviçre gibi hayat standardının yüksek olduğu memleketlerde yayımlanan gazete sayısı ve bunların baskı adetleri de çok yüksektir.

100 den fazla gazete yayımlanan memleketler ve yayımlanan gazete sayısı aşağıdaki şemada gösterilmiştir. Yalnız burada, Sovyetler Birliği basınına ayrıca işaret etmek icabediyor, çünkü şimdiye kadar bu konuda yapılmış tetkiklerde Sovyetler Birliği basınına ait hiçbir bilgiye rastlanmamıştır. Son zamanlarda bazı rakamlara tesadüf edilmişse de bunların tahminden ibaret olduğunda şüphe yoktur. Bu tahminlere göre, Rusya'da 119 muhtelif dilde gazete yayımlanmaktadır. Bunlardan yalnız biri (Prawda), 4,5 milyon baskı ile önde gelmektedir.

100 den fazla gazete yayımlanan memleketler	Yayımlanan gazete sayısı
Amerika Birleşik Devletleri	1865
Çin	776
Batı Almanya	690
Hindistan	330
Brezilya	254
Japonya	179
Meksika	162
İsveç	160
Arjantin	140
Büyük Britanya	137
Fransa	132
Danimarka	131
İsviçre	127
Türkiye	116
Holânda	107

İtalya	109
İspanya	107

Bir memleketin dünya basınında işgal ettiği mevkii anlamak için, yayımlanan gazete sayısı ile birlikte gazetelerin baskı adedini de dikkate almak icabeder. Fakat çoğu zaman bu iki rakam da katî bir fikir vermez, ayrıca her memleketin nüfusunu da göz önünde tutmak lâzımdır. Aşağıdaki şemada muhtelif memleketlerde 1000 nüfusa isabet eden gazete sayısı verilmiştir:

Büyük Britanya	610	Amerika Birleşik Devletleri	344
İsveç	506	Finlândiya	339
Lüksemburg	445	Alman Federal Cumhuriyeti	312
İzlânda	433	İsviçre	308
Avustralya	408	Fransa	263
Japonya	399	Polonya	258
Norveç	393	Holânda	249
Belçika	380	Kanada	248
Danimarka	373	İrlânda	237
Yeni Zelânda	349	Uruguay	220
		Avusturya	214

Dünya nüfusuna göre hesaplandığı takdirde, bütün dünyada 1000 nüfusa 88 gazete isabet etmektedir. Bazı mıntikalarda, meselâ Afrika'da nisbet daha da azdır; 1000 nüfusa sadece 10 gazete isabet etmektedir. Bu da gösteriyor ki bir memlekette gazete sirkülâsyonunun artması, o memleketteki okuma yazma bilenlerin sayısına bağlıdır.

Bir gazetenin tirajı üzerinde yayımlandığı dilin de büyük tesiri vardır. Meselâ yeryüzünde pek mahdud bir zümrenin kullandığı dilde yayımlanan gazetelerin sirkülâsyonu gayet tabii az olacaktır. Yapılan istatistikler de bunu açıkca gösteriyor. Halen bütün dünyada yayımlanan gazetelerin dörtte birinden fazlası İngilizcedir. Diğerleri sırasıyla şöyledir:

İngilizce	2348	Fransızca	309
Çince	904	Portekizce	260
Almanca	860	Japonca	191
İspanyolca	732	Felemenk dili	138
Hintçe	556	İtalyanca	127
İskandinav dil.	402	Türkçe	116

Gazetelerin ebatlarına gelince, en fazla sirkülasyonu olan bir gazetenin dahi bir günde vereceği haber ve yazılar mahdud olduğundan, bütün gazeteler ebat bakımından tahdit edilmişlerdir. Esas itibariyle, gazetelerin ebadı maliyet fiyatına göre tâyin edilir. Umumiyetle gazeteler dört sayfadırlar. Aşağıdaki şemada dört sayfadan fazla basan gazetelerin sayısı memleket adlarıyla birlikte verilmiştir:

Amerika Birleşik Devletleri	—34	sayfa
Peru	16—28	”
Kanada	16—24	”
Brezilya	16—20	”
Uruguay	16	”
Finlândiya	14—24	”
Küba	12—40	”
Avustralya	12—28	”
Alman Federal Cumhuriyeti	12—20	”
Panama	12	”
İsveç	12	”
Güney Afrika	12	”

Bu yazı, “Zeitungs-Verlag und Zeitschriften Verlag” adlı derginin, 23-28 mayıs 1956 tarihleri arasında Berlin’de toplanmış olan “Gazete Naşirleri Federasyonu 9. Milletlerarası Kongresi” dolayısıyla yayımlanmış olduğu özel sayıdan alınmıştır.